

Testimonis

En la mort de Joan Baptista Xuriguera (notes d'un dietari)

Artur Bladé i Desumvila¹

Divendres, 17 d'octubre de 1987

Mort, ahir, de l'amic Joan B. Xuriguera d'una hemiplegia. M'ho ha dit el seu fill Pau quan aquest migdia he volgut parlar per telèfon amb l'amic que tan sobtadament ens acaba de deixar. Ha estat un d'aquests cops que sembla que paralitzen el pensament i un no se'n sap avenir. Ens vèiem cada dissabte, havent dinat, al cafè Velòdrom (del carrer Muntaner) amb altres vells amics: Aramon i Serra, Leandre Amigó, Elies i Busqueta, Martí Torrent, Vilalta, Genovès, Rovira Artigues, Josep Mainar. Tot el que resta de la tertúlia que durant anys presidí l'enyorat Rafael Tasis al cafè Tèrminus. Fou allí, justament, on vaig conèixer i vaig parlar per primer cop amb Xuriguera.

Torno a la telefonada d'aquest migdia en què Pau Xuriguera m'ha comunicat, amb la veu trencada, la mort del seu pare. No he gosat preguntar-li res pel que toca a l'enterrament. Ell gairebé no podia parlar. Jo devia tenir la veu ennuegada pensant en la pena d'aquella família que jo sabia ben unida. Pensava en l'esposa que tenia una veritable adoració pel seu marit. Plegats van conviure cinquanta-quatre anys. Deu els van passar a l'exili a França, la major part a Montauban, prop de Tolosa de Llenguadoc. No fa gaire, Xuriguera va publicar els seus records de l'expatriació amb

1. Artur Bladé i Desumvila (Benissanet 1907 – Barcelona, 1995). Poeta, narrador i periodista. El 1939 s'exilià a França i el 1942 a Mèxic. D'entre la seva producció destaquen *Crònica del país natal* (1958), *Francesc Pujols per ell mateix* (1967) i els dietaris *L'exiliada* (1976) i *Viure a Tarragona* (1984-1991).

la seva prosa d'excel·lent escriptor i alhora de remarcable poeta que era. Era també historiador i assagista, lingüista i autor teatral. La seva obra publicada sobrepassa la cinquantena de volums. Molts els tinc cordialment dedicats. Guardo d'ell també més d'un centenar de cartes. Com el trobaré a faltar!

Gran patriota, fou un enamorat de la terra on havia nascut, Menàrguens, poble de la Noguera que recorda, per la semblança toponímica, la novel·la del reusenc Antoni de Bofarull *L'orfeneta de Menàrguens o Catalunya agonitzant* considerada la primera bona novel·la romàntica catalana. Del seu poble natal, Xuriguera n'havia publicat nombroses cròniques retrospectives en una modesta revista ciclostilada, *Arrels*, que tenia la bondat d'enviar-me. Amb mi va ser la generositat personificada. No el podré oblidar mai.

Dissabte, 18 d'octubre

Als diaris *Avui* i *La Vanguardia* he llegit, de bon matí, l'esquela mortuòria de l'amic Joan B. Xuriguera. Diu que tenia 79 anys.

El meu fill Artur m'ha portat amb el seu cotxe a l'església de Sant Francesc de Paula (a la vora mateix del Palau de la Música Catalana) on ha tingut lloc la cerimònia religiosa. A l'entrada del temple hi havia l'esposa de l'amic mort, Lola Solà, el fill Pau i esposa, els néts i altres familiars. En donar-li el condol, l'esposa m'ha fet un petó, tot dient: «Nosaltres passem el drama que sabem que va passar vostè, però amb els papers canviats.» Plorava. I a mi també m'han caigut les llàgrimes. El fill Pau feia un gran esforç per a no plorar.

Dintre l'església he trobat els companys de la penya. I l'amic Joaquim Ventalló que també hi ve alguna vegada.

El capellà ha fet un sentit esbós biogràfic de Xuriguera i ha ponderat la seva vocació d'escriptor, així com la seva aportació a la cultura

catalana. I ha posat de relleu que havia conreat tots els gèneres (novel·la, poesia, història, teatre, filologia).

Aquesta tarda, al Velòdrom, hem acudit gairebé tots els habituals i hem parlat, és clar, de l'amic que la setmana passada havia concorregut a la tertúlia amb el seu posat i el seu somris de sempre. Vull dir que res no ens podia fer sospitar que no l'haviem de veure més entre nosaltres. Per alguna cosa, avui hem acabat la reunió més aviat que els altres dissabtes. Sense dir-ho, notàvem l'absència del company que ja no tornarà. La mort sempre impressiona però a certa edat i quan el que ens ha deixat (diguem el que ens ha precedit en el viatge sense retorn) era un vell amic, encara més.

Dilluns, 20 d'octubre

Entre ahir i avui m'ha estat possible d'enllestir un article necrològic d'homenatge a la memòria de Joan Baptista Xuriguera, impulsat pel sentiment i també, en bona part, per la injustícia que representa que ningú no n'hagi parlat (a la premsa, vull dir, almenys que se sàpiga) de la pèrdua d'una personalitat tan remarcable en tots els aspectes de la nostra cultura. Literàriament, l'empresa més ambiciosa que aconseguí portar a bon terme és sens dubte *La vida d'en Joan Ventura*, novel·la-riu, en bona part autobiogràfica, de la qual publicà el primer volum l'any 1963, i el setè i darrer, el 1987, poc abans de morir. Hi desfilen tres o quatre generacions amb les seves circumstàncies, afinitats i diferències. Rica, psicològicament, és també una vasta síntesi històrica i sentimental. L'amor que Joan B. Xuriguera portava a la terra natal el projectava així mateix al nucli familiar. Pare, mare, germans, esposa, fills, i darrerament, els néts, foren objecte per part d'ell d'una mena de culte. Cal llegir les pàgines que dedica a la mort dels dos germans víctimes propiciatòries de la nostra guerra. (Més cap ací, l'any 1966, va perdre un tercer germà, Ramon, mort a Bergerac (Perigord) sense haver

pogut veure la fi del seu exili. Era també un notable escriptor i promotor de la nostra cultura a França).

Una altra pèrdua que afligí Joan B. Xuriguera fins al fons de la seva ànima —com afectà igualment la seva esposa— fou la de la seva filla Blanca, morta en la flor de la joventut, als vint-i-vuit anys.